

HET EERSTE PARK LEOPOLD

door Daniël FARASYN

In de voormiddag van zaterdag 27 augustus 11. werden de nieuwe gebouwen van de Groendienst van Oostende ingehuldigd. In de namiddag van 14 tot 18 u. kon het publiek de gebouwen en serres bezoeken. Aan het hele gebeuren werd te weinig ruchtbaarheid gegeven tot ongenoegen van vele mensen die door een bezoek te brengen aan het eindelijk vernieuwde complex hun waardering hadden willen betonen voor de goede zorgen door de Groendienst besteed aan de rijke verscheidenheid aan bomen, struiken en bloemen alom in de stad aangeplant.

Van deze gelegenheid wil ik gebruik maken om over het allereerste ontstaan van openbare parken in onze stad even uit te weiden. Bij velen ligt het vastgeankerd dat de "Hof" of het Leopoldpark tussen de K. Janssenslaan, de H. Serruyslaan, de E. Beernaertstraat en de Spilliaertstraat het eerste park van Oostende was. Ik moet ze teleurstellen. Het eerste park lag aan de westkant van het Hazegras, meer bepaald op de westzijde van de Polderstraat, nu Hazegrasstraat en van de Nieuwe Markt, nu Delhaizegebouw. Dit park strekte zich uit vanaf de westelijke helft van de Leopold III-laan in het noorden tot aan de parking tussen de Melinda en de Bauwensschool in het zuiden. Op de westzijde van het park lag destijds een arm van de Ste Catherinekreek, die na het uitgraven van de handelskommen was aangelegd om het overtollige water uit de Ste Catherinepolder via de Amerikaanse kreek naar de geul af te leiden. Op de westkant van deze arm lag het driehoekig "Scheepsmaekers eiland" bezuiden de derde bassin.

Dit eerste park bestond zeker in 1829. Dit hebben wij kunnen afleiden uit een bericht verschenen in de "Gazette van de Provincie West-Vlaanderen en der stad Brugge" dd. 28-12-1829. Hierin biedt Aug. CLAEYS zijn herberg met danszaal en billardkamer uit ter hand te pachten aan "face maekende op de Stadswandelhof". Enkele jaren later zal A. CLAEYS zijn herberg uitbreiden tot het "Hotel d'Allemagne".

Hoe deze stadswandelhof tot stand kwam is ons niet bekend. Zeker is dat het Stadsbestuur er zorgde voor de aanplanting van bomen, vooral sparren en voor de aanleg van wandelpaden. Dit wellicht ten behoeve van de zomertoeristen, die wel omwille van de baden naar Oostende kwamen maar ook naar wat groen verlangden, dat in andere toeristenoorden, zoals Spa, veelvuldig voorkwam.

Na de zomer 1831 wenste het Stadsbestuur de zorgen voor de "Jardin Publique" aan anderen dan aan eigen personeel over te dragen. De gemeenteraad van 19 september 1831 besliste de uitbating van het park voor de duur van negen jaren vanaf 1 mei 1832 gratis in handen te geven van Jacq. WARRINIER, mits een reeks voorwaarden vastgelegd in een akte afgesloten voor notaris RYCX op 5 maart 1832 (1).

WARRINIER had er natuurlijk voor te zorgen dat de hof en de paden netjes werden gehouden, dat het park voor eenieder toegankelijk was tussen zonsopgang en zonsondergang. Kinderen beneden de 15 jaar werden er niet toegelaten tenzij zij door

ouders of vrienden waren vergezeld. WARRINIER nam het op zich een "levende doornhaege" rond het park aan te planten. Wel was het aan de stad toegelaten uit dit park de nodige plantsoenen te halen tot het beplanten "den terrein voor het huys van den heer Pastoor, de St. Josephstraat en de Cappellestraat".

Deze clausule wijst erop dat de stad niet alleen voor het goede beheer van het park wou zorgen maar toen reeds wou bijdragen tot de aanplanting van kleinere groenzones om het aanschijn van de stad op te fleuren.

WARRINIER was ook verplicht in dit park een paviljoen op te trekken waarin hij dranken mocht verkopen aan een zelfde prijs die aangerekend werd in het "Oud Schippershuis" op de westkant gelegen van Kapellestraat en de Keizerskaai, nu Vindictivelaan, en een cent meer dan in de herberg van A. CLAEYS. Om de nieuwe uitbater wat financiële steun te geven schonk de stad hem een éénmalige toelage van 200 fl. Alle opgelegde werken moesten voor 1 mei 1833 voltooid zijn.

Pas was de stadswandelhof aan WARRINIER overgedragen of er werd een naam aan het park gegeven. In de "Feuille d'Annonces" van 10 mei 1832 werd de benaming "Parc Léopold" gelanceerd, benaming, die gretig door de bevolking werd aanvaard.

Voor de uitbouw van zijn park deed WARRINIER een beroep op de welwillendheid van de bevolking aan wie hij vroeg allerlei planten aan te brengen die in afzonderlijke plantsoenen zouden worden aangelegd. Blijkbaar werd deze oproep gul beantwoord.

WARRINIER bouwde niet één maar twee paviljoenen. Een eerste achthoekig bakstenen paviljoen met strodak bedekt, het "klein paviljoen" rechtover de toegangspoort van het park op de Z.W. hoek van de Nieuwe Markt en de kruising met de Brigantijnenstraat. Een tweede gelijkaardig maar wat ruimer paviljoen met dakpannen bedekt, het "groot paviljoen" genaamd zette hij op een 30 m. benoorden het eerste. Aan beide gebouwen voegde hij nog een aantal "chambrettes" toe. Op het zuidelijk uiteinde van het park, ter hoogte van de Lijndraaiersstraat ten slotte plaatste hij nog een derde gebouw (2).

Naar de "Feuille d'Annonces" dd. 3 september 1833 kon WARRINIER een groots bal in het park inrichten. Allerhande feestelijkheden grepen er plaats. In het blad van 23 juni 1836 kon hij het geachte publiek melden dat hij gedurende het badseizoen zelfs twee bals per week zou organiseren. Blijkbaar was de uitbating van het Léopoldpark voor hem een succes. Wanneer het op het strand of langsheen de dijk te koel of te winderig was trokken toeristen of mensen uit de Oostendse burgerij naar de beschutte, stille, groene oase van het Léopoldpark. Ook buiten het badseizoen brachten openbare verkopen die er werden gehouden koop- en kijkklustigen naar de paviljoenen van het park.

Om het hoofd te bieden aan de vele kosten die de uitbating van het park met zich meebrachten ontleenden Jacq. WARRINIER "cabaretier et jardinier" en de schrijnwerker Pr. POTTIER op 29 januari 1835 de som van 1.000 fl. van de rijke brouwer Gabriël JEAN, som binnen de 5 jaar terug te betalen aan 5 %, met als borg alle gebouwen, die op het park voorkwamen. Als bijkomende voorwaarde hadden beiden alle bieren te betrekken uit

de brouwerij van JEAN, die gelegen was op de hoek van de Polder- en Lijndraaiersstraat (3).

De bijval die WARRINIER kende brachten ook anderen op het idee in dit vroeger verlaten gedeelte van het Hazegras enkele herbergen op te richten rond de kazerne van het Militair Gasthuis. Zo bekwam G. JEAN op 9 juni 1833 de toelating om op de oostkant van de Polderstraat ten N.W. van de kazerne op militair domein een bakstenen gebouw op te trekken dat als herberg zou fungeren. Op 1 juli 1835 liet hij deze herberg "Au Cirque" over aan Hub. CRANSHOFF (4). Deze zette op zijn beurt in 1837 een houten herberg "Den Zoeten Inval" op tussen de kazerne en de Keizerspoort of Koninklijke poort. Hier bediende Jan JANSNONE de tapkranen (5). Vermits deze nieuwe herbergen veelal door militairen werden bezocht vormden deze geen directe concurrentie voor WARRINIER.

Tijdens deze jaren was men te Oostende dolblij met de plannen voor de aanleg van een spoorwegnet waarbij de stad als westelijk terminus zou fungeren. In de wet van 1 mei 1834 was impliciet voorzien dat het station binnen in de nog met wallen omsloten stad zou gebouwd worden. Aanvankelijk maakte WARRINIER zich weinig zorgen om de plaats waar het station zou komen. Immers tot 1837 bestond het plan om het station te plaatsen aan het eerste handelsdok aan de oesterput van VAN DER HEYDE (6). Oostendse handelskringen en ook militairen vonden deze locatie echter weinig geschikt. Van hoger hand werd dus uitgekeken naar een andere plaats om het station "intra muros" aan te leggen. Omdat precies in het Z.W. van het Hazegras grote oppervlakten weinig behuisde terreinen lagen viel de keuze in 1838 al gauw op de zone waarin het Léopoldpark lag en de vijverresten van de aangrenzende Ste Catherinekreek, die in 1834 door de stad van het polderbestuur waren afgekocht.

WARRINIER beseftte dat spoedig een einde zou gesteld worden aan de concessie die hij verkregen had, en begon aan de liquidatie van de uitrusting van zijn paviljoenen. Zo liet hij op 23 april 1838 weten dat uit ter hand te koop was "eenen goede billiard met alle zijn toebehoorten en doppel spel bylen".

Na heel wat palaberen werden eind 1838 twee belangrijke conventies gesloten. Een eerste conventie werd afgesloten op 22 november 1838 tussen burgemeester en schepenen van de stad en dhr. NOEL, inspecteur van Bruggen en Wegen en directeur van de werken voor de aanleg van de spoorlijn Gent-Oostende. Hierin werd bepaald dat de stad gratis aan de staat zou afstaan alle terreinen nodig voor de uitbouw van spoor en station en hierbij voor de onteigening zou zorg dragen van de gebouwen die op deze gronden voorkwamen. Verder zou de stad het tweede dok laten uitbaggeren tot op de diepte van het eerste dok en de aarde die hiervan voorkwam plaatsen op de kaai van het tweede dok. Deze aarde kon benut worden om de vijver te dempen. Ten slotte moest de stad een brug leggen tussen het tweede en derde dok. De staat zou de aanleg van het spoor en van het station voor zijn rekening nemen. Een tweede conventie gesloten met Lt. Kolonel CORDEMANS op 17 december 1838 zorgde voor de toegangsweg doorheen de wallen. Het geheel werd op 29 december 1838 door de Gemeenteraad en bij K.B. van 20 maart 1839 goedgekeurd (7).

De opruiming van het Léopoldpark werd in ijl tempo doorgevoerd. Op 28 februari 1839 meldde de "Feuille d'Annonces"

dat alle bomen "en taille" verkocht zullen worden. Op 6 juni 1839 werden de onteigeningen doorgevoerd "pour cause d'utilité publique". Dit goldt voor twee molens, de resten van de Ste Catherinekreek, het Léopoldpark en een vijftal huisjes en magazijnen op de zuidkant van het tweede handelsdok, toentertijd de Koolmarkt genoemd. Dit alles werd door de stad aan de staat overgedragen. Op 29 augustus 1839 werd in het Oostends blad de verkoop voor afbraak aangekondigd van alle gebouwen die in het park stonden. Op 5 september lezen wij het bericht dat de laatste resten van het park nl. de arduinen toegangspoort met gesculpteerde deuren te koop worden aangeboden.

Aldus werd een einde gesteld aan het tienjarig bestaan van het eerste Léopoldpark dat wijken moest voor de aanleg van het tweede voorlopig station, dat op 1 december 1839 door de minister van Openbare Werken feestelijk werd ingehuldigd (8).

Jacq. WARRINIER ging zich vestigen in de "Jardin de Plaisance" in de St. Franciscusstraat, gebouwencomplex dat hij voor 1.100 fr. per jaar huurde van Jos. DELSART "Maître de la Poste aux chevaux et Directeur de la Messagerie" (9).

Bronnen

- (1) R.A.B. Reg. en Dom. Oostende, Bundel 53, pg. 67.
Not. Oostende, Van Caillie 1945, 301, 27.
- (2) Prov. kadaster Brugge, Oostende 1836, schets 27.
- (3) R.A.B., Not. Oostende, V.C. 1945, akte 975.
- (4) R.A.B., Not. Oostende, V.C. 1945, akte 1.131.
- (5) R.A.B., Not. Oostende, V.C. 1945, akte 1.389.
- (6) Gazette van West-Vlaanderen, 17 mei 1837.
Journal de Bruges, 4 juli 1837.
- (7) Mon. Belge, 1839, nr. 82.
- (8) F. GEVAERT, "Van kreekmonding tot verkeerscentrum", De Plate,
Jg. 21.
Mon. Belge, 1839, nr. 337.
- (9) R.A.B. Not. Oostende, V.C. 1945, 10, nr. 2.002.

OVER DE "VLIEGER"

Eén der seizoentoeven van Oostende is de vliegerwedstrijd, een strandspel telkenjare ingericht tijdens een weekend in juli. De "vlieger" fascineert zijn "bestuurder" en de toeschouwers. Het is een loepzuivere overwinning op de zwaartekracht.

Wanneer de wind speels zoekt in fraaiogende, kleurige constructies, voelen wij als het ware zelf het touw klemmen en rukken in onze vuist : een heerlijke sensatie.

Wil je meer weten, dan is het boek "Fantastische vliegers zelf bouwen en oplaten" van de Duitser Volfgang Schimmelpfennig een aanrader (2de dr. ; de Bilt : Uitg. Cantecleer, 1991, 80 p. : vele ill. ISBN 90-213-0439-2).

Emile SMISSAERT